

Метадані за індикатором досягнення Цілей сталого розвитку 15.3.1

Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші

Завдання 3. Сприяння забезпеченню відновлення деградованих земель та досягнення нейтрального рівня деградації земель та ґрунтів

Індикатор 1. Вміст органічної речовини (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь, відсотків (*індикатор ЦСР 15.3.1*)

1. Інституційна інформація

1.1. Організація

Міністерство аграрної політики та продовольства України (Мінагрополітики).

2. Основні визначення і поняття

2.1. Визначення

Органічна речовина (гумус) – органічна складова частина ґрунту, яка утворюється внаслідок біохімічного розкладу рослинних, тваринних решток і продуктів життєдіяльності організмів.

2.2. Поняття

Уміст органічної речовини (гумусу) – один з основних показників, які формують родючості ґрунту та його продуктивність. Уміст органічної речовини у верхньому родючому шарі ґрунту впливає на фізичні та хіміко-біологічні процеси, які відбуваються у ґрунті.

3. Методологія

Методи аналізування проб ґрунту – ДСТУ 4289:2004 Якість ґрунту. Методи визначення органічної речовини. [Чинний від 2005–07–01]. Вид. офіц. Київ: "Держспоживстандарт", 2005. 14 с.

Відбір проб ґрунту – ДСТУ 4287:2004 Якість ґрунту. Відбирання проб [Чинний від 2005–07–01]. Вид. офіц. Київ: "Держспоживстандарт", 2005. 9 с.

Групування ґрунтів за вмістом органічної речовини (гумусу):

– ДСТУ 4263:2004. Якість ґрунту. Показники родючості ґрунтів [Чинний від 2006–01–01]. Вид. офіц. Київ: "Держспоживстандарт", 2006. 20 с.;

– Методика проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення / за ред. І.П. Яцука, С.А. Балюка. – К., 2019. – 112 с.

3.1. Розрахунок

Результати аналітичних досліджень відібраних проб ґрунту записуються до Аналітичної відомості, яка складається окремо для кожного землекористування. Відомість містить інформацію про порядковий номер збірної проби ґрунту, номер та площу земельної ділянки, земельної частки, площу ґрунтової відміни чи агровиробничої групи, вміст гумусу тощо. Оброблення результатів аналітичних досліджень проводять за формулами обрахування відповідно до Методика проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення / за ред. І.П. Яцука, С.А. Балюка. ст. 31 "2.4.1 Оброблення та узагальнення результатів агрохімічного обстеження": <https://www.iogu.gov.ua/literature/instructions/1.pdf>.

3.2. Деагрегування

У цілому по Україні.

За регіонами.

За зонами.

4. Джерела даних

Встановлення агрохімічних та еколого-токсикологічних показників ґрунту проводиться шляхом державного моніторингу ґрунтів та агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення. Ці повноваження Міністерство аграрної політики та продовольства України реалізує через державну установу "Інститут охорони ґрунтів України".

Моніторинг ґрунтів та агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення проводиться відповідно до:

Закону України "Про охорону земель";

Закону України "Про державний контроль за використанням та охороною земель";

Указу Президента України від 2.12.1995 № 1118/95 "Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення";

Постанови Кабінетом Міністрів України прийнято від 23.07.2024 № 848 "Про затвердження Порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів";

Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.10.2011 № 536 "Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки";

Наказ Міністерства аграрної політики України від 26.02.2004 № 51 "Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення".

5. Доступність даних

Інформація про вміст органічної речовини (гумусу) в ґрунту надається землевласникам чи землекористувачам, висвітлюється:

на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних;

на офіційному сайті державної установи "Інститут охорони ґрунтів України";

у Періодичній доповіді про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення України;

у виданні "Наукові дослідження з моніторингу та обстеження сільськогосподарських угідь України";

в Екологічних паспортах областей;

у Національній доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні.

6. Календар

Наразі триває 12 тур агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, який триває 5 років (2020-2025 рр.). Впродовж року після закінчення зазначеного туру обстеження буде проведено камеральні роботи, підведено підсумки вмісту показника в ґрунтів у розрізі областей та природно-кліматичних зон України та висвітлено результати досліджень.

6.1. Збір даних

Відповідно до статті 1 Закону України "Про охорону земель" та статті 1 Закону України "Про державний контроль за використанням та охороною земель" агрохімічне обстеження ґрунтів – це обов'язкове суцільне обстеження сільськогосподарських угідь з метою державного контролю за зміною показників родючості і забруднення ґрунтів.

Статтею 54 Законів України "Про охорону земель" передбачено проведення моніторингу земель і ґрунтів з метою своєчасного виявлення змін стану земель, їх оцінки, відтворення та ліквідації наслідків негативних процесів. 23 липня 2024 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 848 "Про затвердження Порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів", у якій зазначено, що моніторинг земель і ґрунтів є складовою державної системи моніторингу довкілля та поширюється на всі землі незалежно від форми власності і ґрунти, яка вступить в силу через 6 місяців після закінчення військових дій. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення передбачає агрохімічне обстеження ґрунтів, контроль змін якісного стану ґрунтів та агрохімічну паспортизацію земельних ділянок.

Відповідно до зазначених нормативних актів, моніторинг та агрохімічна паспортизація орних земель здійснюється через кожні 5 років, сіножатей пасовищ і багаторічних насаджень – кожні 5-10 років. Тому результати досліджень вмісту органічної речовини (гумусу) проводиться 1 раз на 5 років – тривалість туру агрохімічного обстеження, за результатами якого проводиться обрахунок вмісту показника.

6.2. Терміни поширення даних

Отримані дані оновлюються та поширюються один раз на 5 років після закінчення та підсумування чергового туру агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, шляхом висвітлення на офіційному вебсайті ДУ "Держґрунтохорона" та Єдиному державному веб-порталі відкритих даних.

6.3. Виробництво даних

Державна установа "Інститут охорони ґрунтів України" на замовлення Мінагрополітики.

6.4. Поширення даних

Державна установа "Інститут охорони ґрунтів України".

Мінагрополітики.

Міндовкілля.

7. Посилання

Закон України "Про охорону земель" від 19.06.2003 № 962-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>.

Закон України "Про державний контроль за використанням та охороною земель" від 19.06.2003 № 963-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>.

Указ Президента України від 2.12.1995 № 1118/95 "Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення": <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1118/95#Text>.

Постанова Кабінетом Міністрів України від 23.07.2024 № 848 "Про затвердження Порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів": <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-2024-%D0%BF#Text>.

Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.10.2011 № 536 "Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки": <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-11#Text>.

Наказ Міністерства аграрної політики України від 26.02.2004 № 51 "Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення": <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0383-04#Text>.

Агрохімічне обстеження сільськогосподарських угідь на офіційному вебсайті Державної установи "Інститут охорони ґрунтів України": https://www.iogu.gov.ua/link/directions/land_survey.html.

Інформаційний банк даних про стан ґрунтів земель сільськогосподарського призначення на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних: <https://data.gov.ua/dataset/e7eb8d96-e5e0-4a63-a90f-16fec2ef6436>.

Періодична доповідь про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення України: https://www.iogu.gov.ua/literature/periodically/3_2020.pdf.

Видання "Наукові дослідження з моніторингу та обстеження сільськогосподарських угідь України": <https://surl.lt/alcgld>.

Екологічних паспортів областей: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/ekologichni-pasporty/>.

Національній доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/natsionalni-dopovidi-pro-stand-navkolyshnogo-prirodnoho-seredovyshha-v-ukrayini/>.

Методика проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення/ за ред. І.П. Яцука, С.А. Балюка. – К., 2019. – 112 с. (розглянуто та схвалено на засіданні секції "Землеробство та механізація" Науково-експертної ради Міністерства аграрної політики та продовольства України 20.03.2013 (Протокол №2): <https://www.iogu.gov.ua/literature/instructions/1.pdf>.